

800003 - Manifestacions bàsiques de la Motricitat

Curs acadèmic 2019-20

Facultat: Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Lleida

Titulació: Grau en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport

Matèria: Manifestacions de la motricitat humana

Departament: Fonaments de la motricitat i el seu ensenyament

Idiomes: Català, Castellà, Anglès

Extensió: 1er Semestre **Curs:** 1r

Tipologia: Obligatòria

Crèdits ECTS: 6.00

Professorat

Marta Castañer Balcells. (mcastaner@inefc.es)

Oleguer Camerino Foquet. (ocamerino@inefc.es)

Pedro Ruiz Sánchez. (pruiz@inefc.es)

Assignatura en el conjunt del pla d'estudis

L'activitat física i esportiva posseeix un objecte específic que cap altra disciplina abasta: la motricitat humana. És tal l'abast de la motricitat, que se l'ha d'estudiar com un llenguatge corporal que no només és de caire cinètic sinó també simbòlic i cognoscitiu. La motricitat del cos humà ens permet a les persones la combinació harmonitzada d'accions motrius estructurades i significatives arran de les quals es generen diverses manifestacions (activitat física, dansa, esport, joc, fitnes etc.). La activitat motriu es pot estudiar en unitats aïllades però, per sí mateixes no tenen sentit, per la qual cosa l'assignatura vetlla per una visió integrada de la motricitat mitjançant **L'enfocament sistèmic i dinàmic de la Motricitat** (Castañer i Camerino, 2006; 2012; 2013).

La matèria estudia, arran de les diverses manifestacions de la motricitat humana, les seves accions enteses com **habilitats motrius** així com les **capacitats motrius** de tipus perceptivo-motrius i físico-motrius i sòciomotrius. Totes elles s'estudiaran arran de l'observació objectiva i l'anàlisi pràctic en diverses manifestacions de la motricitat. Alhora l'Enfocament Sistèmic i Dinàmic de la Motricitat ofereix una visió exhaustiva i polivalent de com es combinen les capacitats i habilitats motrius a cada etapa evolutiva de la persona i en diverses manifestacions de la Motricitat.

L'assignatura centra l'estudi de la motricitat en el ventall que abasta des de les edats evolutives fins les involutives i en diversos contextos naturals on es practica l'activitat física i esportiva. És molt enriquidor pel desenvolupament dels futurs professionals tenir una referència transversal per analitzar els continguts de la Motricitat, quant a edats evolutives i involutives dels aspectes que conformen el desenvolupament de la Motricitat Humana. Entendre aquest model ajudarà als futurs professionals a comprometre's amb una visió i intervenció àmplia i integradora aplicable a qualsevol àmbit d'actuació relacionat amb l'activitat físico-esportiva i l'educació física.

Recomanacions

- Atès que és molt important la relació entre els continguts teòrics i els pràctics, es recomana assistir a totes sessions teòriques.
- Per poder ser avaluat és requisit indispensable l'assistència a un 80% de les sessions pràctiques.

- Per a les sessions pràctiques cal que l'alumne es vesteixi amb roba adequada per a la pràctica física, de la mateixa manera que farà quan sigui un professional.
- 1 crèdit al final de l'assignatura s'impartirà en anglès en consonància a la competència transversal que marca la UdL

Competències específiques

- 1- Identificar i analitzar els trets estructurals i funcionals de l'activitat física i de l'esport
 - b) Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat
 - c) Classificar els principis de les manifestacions bàsiques de la motricitat i les teories implicades per descriure'ls
- 3- Reconèixer i comprendre els diferents factors que condicionen l'activitat física i l'esport
 - i) Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana

Competències generals

- 2.- Desenvolupar habilitats d'adaptació a noves situacions, resolució de problemes i treball autònom.
 - b) Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
 - e) Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals.
- 4.- Desenvolupar hàbits d'excel·lència i qualitat en la intervenció professional.
 - d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques.

Objectius

Obtenir una *visió pluridisciplinària* de les principals interpretacions i tendències envers l'estudi i la pràctica de la motricitat.

Competències de l'objectiu:

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

Aprofundir en la comprensió teòrica com en l'elaboració de situacions pràctiques arran de l'*enfocament sistèmic* dels elements que constitueixen la motricitat:

- Identificar les habilitats motrius bàsiques, específiques i especialitzades en cada manifestació esportiva i motriu i saber com generar-ne de noves.
- Aprofundir de manera teòrica i pràctica en els principals components de les capacitats perceptiu-motrius i capacitats sòcio-motrius i com s'influencien mútuament amb la incidència de les físico-motrius.
- Identificar i combinar les habilitats motrius bàsiques, específiques i especialitzades de les diverses manifestacions de la Motricitat i les seva connexió amb les capacitats motrius.

Competències de l'objectiu:

3.i) Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)

1.b) Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

2.e) *Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (generals)*

Adequar els objectius següents en la diversitat de contextos naturals (educatius, socio-culturals, etc.) on es desenvolupa l'activitat física i esportiva.

Competències de l'objectiu:

3.i) *Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)*

4.d) *Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)*

2.e) *Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (generals)*

2.b) *Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi (generals)*

Continguts

UNITAT DE PROGRAMACIÓ 1: L'ENFOCAMENT SISTÈMIC DE LA MOTRICITAT QUE INTEGRA CAPACITATS I HABILITATS MOTRIUS

UNITAT DE PROGRAMACIÓ 2: LES HABILITATS MOTRIUS I LES CAPACITATS MOTRIUS

Activitats formatives

Classes magistrals (teòriques i pràctiques) - 30.00%

Competències:

3.i) *Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)*

1.b) *Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)*

4.d) *Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)*

Sessions pràctiques com alumnat o professorat - 30.00%

Competències:

3.i) *Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)*

4.d) *Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)*

2.e) *Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (generals)*

2.b) *Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi (generals)*

Resolució de problemes - 20.00%

Competències:

3.i) *Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)*

4.d) *Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)*

2.e) *Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (generals)*

2.b) *Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi (generals)*

Estudi individual, proves i exàmens - 20.00%

Competències:

1.b) *Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)*

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

2.b) Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi (generals)

Informació complementària sobre les activitats formatives:

Activitat formativa	Hores destinades a l'activitat formativa	Percentatge de presencialitat
Classes presencials	60	100
Tasques amb tutoria pel professorat dins les sessions pràctiques i en el laboratori.	50	15
Treball autònom de l'alumne	40	0

Activitats d'avaluació

Defensa de treballs o memòries - 20.00%

Treball en grup d'observació de la Motricitat mitjançant el programari lliure LINCE (Gabin, Camerino, Anguera i Castañer, 2012)

Competències:

3.i) Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)

1.b) Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

2.b) Elaboració, defensa d'arguments i resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi (generals)

Examen teòric - 40.00%

Una prova tipus test de continguts i procediments. 30 minuts per contestar 60 preguntes. Només una resposta és correcta i les respostes errònies no resten a la pregunta.

Competències:

3.i) Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)

1.b) Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

Examen pràctic - 40.00%

Dues proves pràctiques per grups a l'octubre i finals de novembre.

Competències:

3.i) Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (específiques)

4.d) Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

1.b) Analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

2.e) Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (generals)

Informació complementària sobre les activitats d'avaluació:

Activitats d'avaluació. Alumnes amb avaluació continuada.

Requisit: assistència al 80% de les sessions pràctiques i molt recomanable l'assistència a les sessions teòriques per la seva vinculació directa amb la pràctica.

Totes les proves s'han de superar en 5 sobre 10 i per superar l'assignatura han d'estar totes aprovades.

Activitats d'avaluació. Alumnes amb avaluació alternativa.

Requisit: assistència al 2 sessions pràctiques a concertar amb la professora responsable i una sessió de trobada conjunta amb els alumnes d'aquesta modalitat

Examen teòric - 60%

Una prova tipus test de continguts i procediments. 60 minuts per contestar 120 preguntes. Només una resposta és correcta i les respostes errònies no resten a la pregunta.

Competències:

Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (CE3)

Interpretar i analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (generals)

Treball teòrico-pràctic - 40%

Treball d'observació de la Motricitat mitjançant el programari lliure LINCE (Gabin, Camerino, Anguera i Castañer, 2012).

Competències:

Capacitat de prendre decisions i d'adaptar-se a situacions no ideals (CG4)

Interpretar i analitzar els trets estructurals i funcionals de les manifestacions bàsiques de la motricitat (específiques)

Capacitat de manifestar visions integrades i sistèmiques (CG4)

Reconèixer els fonaments, estructures i funcions de les habilitats i patrons de la motricitat humana (CE3)

Descripció de les activitats que es realitzen en anglès (1 crèdit)		
	Descripció	Tipologia*
Comprensió oral	Classe magistral del professora (1 hora). Instruccions sobre les activitats formatives per part del professora (1hora). Instruccions donades pels companys en les implementacions pràctiques (2 hores).	Obligatòria
Comprensió escrita	Materials escrits que aporta la professora com a exemples per a l'elaboració de dissenys pràctics (2 hores).	Obligatòria
Expressió oral	Explicació i implementació pràctica dels dissenys elaborats tant en parelles com en petits grups de pràctica (2 hores).	Obligatòria
Expressió escrita	Elaboració de dissenys pràctics arran dels materials i instruccions proporcionats per la professora (2 hores).	Obligatòria
Descripció de les activitats d'avaluació que es realitzen en anglès		
	Descripció	Tipologia*
Comprensió oral		
Comprensió escrita		

Expressió oral	L'alumne pot optar per fer la part de l'avaluació relativa a la presentació final en anglès lo que li pot augmentar 0.25 en la nota final (5 minuts)	Optativa
Expressió escrita	L'alumne pot optar per fer la part de l'avaluació relativa a la presentació final en anglès lo que li pot augmentar 0.25 en la nota final.(aprox 30' de preparació)	Optativa

Bibliografia i d'altres recursos

Referències més actuals de suport directe de l'assignatura

Articles indexats a Web of Science

- Castañer M, Andueza J, Hileno R, Puigarnau S, Prat Q and Camerino O (2018) Profiles of Motor Laterality in Young Athletes' Performance of Complex Movements: Merging the MOTORLAT and PATHoops Tools. *Frontiers in Psychology*. 9:916.
- Castañer M, Barreira D, Camerino O, Anguera MT, Fernandes T and Hileno R (2017) Mastery in Goal Scoring, T-Pattern Detection, and Polar Coordinate Analysis of Motor Skills Used by Lionel Messi and Cristiano Ronaldo. *Frontiers in Psychology*. 8:741.
- Castañer, M., Barreira, D., Camerino, O., Anguera, M.T., Canton, A. & Hileno, R. (2016) Goal Scoring in Soccer: A Polar Coordinate Analysis of Motor Skills Used by Lionel Messi. *Frontiers in Psychology*, 7,806.
- Castañer, M., Camerino, O., Landry, P., & Parés, N. (2016). Quality of physical activity of children in exergames: Sequential body movement analysis and its implications for interaction design. *International Journal of Human-Computer Studies*,96, 67–78.
- Castañer, M., Camerino, O., Anguera, M.T., & Jonsson, G.K. (2013) "Kinesics and proxemics communication of expert and novice PE teachers" *Quality & Quantity* 47(4), 1813-1829. DOI: 10.1007/s11135-011-9628-5
- Castañer, M., Torrents, C., Anguera, M.T., Dinušová, M., & Jonsson, G.K. (2009):Identifying and analyzing motor skill responses in body movement and dance. *Behavior Research Methods*.41 (3), 857-867.
- Gabin, B., Camerino, O., Anguera, M. T., and Castañer, M. (2012). Lince: multiplatform sport analysis software. *Proc. Soc. Behav. Sci.* 46, 4692–4694.

Altres articles

- Andueza, J; Castañer, M y Camerino, O. (2011) Detección de patrones de interacción y cohesión de grupo-clase en educación física. *Tandem* 35 (75-83).
- Camerino, O., Castañer, M. Y Anguera, M.T. (2013).*Métodos Mixtos* en la investigación de las Ciencias de la Actividad Física y el Deporte. *Apunts. Educació Física i Esports*, 112 (2),11-20
- Camerino, O., Castañer, M y Fraile, A (2013) La investigación para innovar en educación física: métodos mixtos (Mixed Methods) para promoverla. *Tandem* 42 (49-57).
- Castañer, M y Camerino O. (2013). Enfoque Dinámico e Integrado de la Motricidad(EDIM).*Acción Motriz* 11.
- Castañer, M y Camerino, L. (2012): Juventud e iconos deportivos, el poder de la imagen corporal. *Revista de Estudios de Juventud*. 96. 143-164.
- Castañer, M.; Andueza, A. (2008): Valorar la precisión gestual y la fijación postural en la práctica deportiva mediante un instrumento de observación de la lateralidad motriz LATMO. *Apunts* 92 (35-45).
- Puigarnau, S., Camerino, O., Castañer, M., Prat, Q., y Anguera, M.T. (2016). El apoyo a la autonomía

en practicantes de centros deportivos y de fitness para aumentar su motivación. *RICYDE. Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 43(12), 48-64.

- Saüch, G y Castañer, M. (2014): Observación de patrones motrices generados por los programas de actividad física para la tercera edad y la percepción de sus usuarios. *Psicología del Deporte* 23 (1), 181-190.
- Torrents, C; Castañer, M; Dinušová, M; Anguera, M.T. (2010): Discovering new ways of moving: Observational analysis of motor creativity while dancing contact improvisation and the influence of the partner. *Journal of Creative Behavior*. 44(1), 45-62.

Llibres

- Castañer, M. y Camerino, O. (2006): *Manifestaciones Básicas de la Motricidad*. INEFC. Publicacions de la Universitat de Lleida.
- Camerino, O y Castañer, M. (del 200 al 2010): Guías ESO. Educación Física. Barcelona: Praxis.
- Castañer, M. (coord) (2006): *La inteligencia corporal en la escuela. Análisis y propuestas*. Barcelona: Graó.
- Camerino, O.; Castañer, M. and Anguera, M.T. (Ed.) (2012): *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*. UK. Routledge. ISBN - 978-0-415-67301-3.
- Castañer, M. (2012): *Pedagogía del gesto y mensaje no verbal. Hacia la calidad de la comunicació docente*. Lleida: Milenio_Pagès editors.

Capítols de llibre:

- Castañer, M., Andueza, J., Sánchez-Algarra, P., & Anguera, M. T. (2012): Extending the analysis of motor skills in relation to performance and laterality. In O. Camerino; M. Castañer and M.T. Anguera, (Ed.): *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*. UK. Routledge. ISBN - 978-0-415-67301-3
- Castañer, M., Torrents, C., Morey, G., & Jofre, T. (2012): Appraising motor creativity, aesthetics and the complexity of motor responses in dance. In O. Camerino; M. Castañer and M.T. Anguera, (Ed.): *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*. UK. Routledge. ISBN - 978-0-415-67301-3
- Castañer, M., Franco, S., Rodrigues, J., & Miguel, C. (2012): Optimizing verbal and nonverbal communication in PE teachers, instructors and sport coaches. In O. Camerino; M. Castañer and M.T. Anguera, (Ed.): *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*. UK. Routledge. ISBN - 978-0-415-67301-3.
- Castañer, M., Camerino, O, Anguera, M.T and Jonsson, G.K. (2016). Paraverbal Communicative Teaching T-Patterns Using SOCIN and SOPROX Observational Systems. In M. S. Magnusson; J.K. Burgoon and M. CasarrubealSSN 0893-2336. DOI 10.1007/978-1-4939-3249-8. New York. Springer.
- Castañer, M., Camerino, O y Blázquez, D. (2016). Creatividad motriz (cr) - sinéctica corporal (sc). En Blázquez, D. (Ed.) (2016). *Métodos de enseñanza en educación física. Enfoques innovadores para la enseñanza de competencias* Barcelona. Inde.

Altres referències

- Amunts, K. (1997). Motor cortex and hand motor skills: Structural compliance in the human brain. *Human Brain Mapping*, 5,206-215.
- Bachéele, T.R. (2000). *Essentials of strength training and conditioning*. Canadá: Human Kinetics.
- Bala, G., Golubovic, S., & Katic, R (2010). Relations between Handedness and Motor Abilities in

- Preschool Children. *Collegium Antropologicum* 34, 69-75.
- Beighton PH. (1989). *Hypermobility of joints*. Berlín: Springer Verlag,
 - Bertalanffy, L. (1979). *Perspectivas en la teoría general de sistemas*. Madrid: Alianza Universidad.
 - Blázquez, D. (2001). *La Educación Física*. Barcelona: INDE.
 - Blázquez, D. Y Sebastiani. E. M. (2010). *Enseñar por competencias en educación física*. Barcelona: INDE.
 - Bouchard, C. (1993). *Physical activity, fitness and health consensus*. Canadá: Human Kinetics.
 - Brito, L. (1996). *Educación física y recreación*. México: Edamex.
 - Bulbena A y otros (1992). Clinical assessment of hypermobility of joints: assembling criteria. *Journal Rheumatology*. 19:115-122.
 - Capra, F. (2002). *La trama de la vida*. Barcelona: Anagrama.
 - Cardona, J. (Dir.) (2000). *Modelos de innovación educativa en la educación física*. Madrid: UNED.
 - Cratty, B. J. (1986). *Perceptual and motor development in infants and children*. New Jersey: Prentice-Hall.
 - Da Fonseca, V. (1996). *Estudio y génesis de la Psicomotricidad*. Barcelona: INDE.
 - Da Fonseca, V. (1998). *Manual de observación psicomotriz*. Barcelona: INDE.
 - Daprati, E. & Sirigu, A. (2002). Laterality effects on motor awareness. *Neuropsychologia*, 40 (8), 1379-1386.
 - Davids, K., Button, C. & Bennett, S. J. (2008). *Dynamics of Skill Acquisition: A Constraints led Approach*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
 - Gallahue, D., Cleland-Donnelly, F. (2003). *Development of physical education for all children*. Human Kinetics.
 - He, M., Walle, E. A., and Campos, J. J. (2015). A cross-national investigation of the relationship between infant walking and language development. *Infancy* 20, 283-305.
 - Le Boulch, J. (2001). *El cuerpo en la escuela en el siglo XXI*. Barcelona: INDE.
 - Libertus K and Hauf P (2017) Editorial: Motor Skills and Their Foundational Role for Perceptual, Social, and Cognitive Development. *Front. Psychol.* 8:301.
 - Libertus, K., Joh, A. S., and Needham, A. W. (2016). Motor training at 3 months affects object exploration 12 months later. *Dev. Sci.* 19, 1058-1066.
 - Morse, A. F., Benitez, V. L., Belpaeme, T., Cangelosi, A., and Smith, L. B. (2015). Posture affects how robots and infants map words to objects. *PLoS ONE* 10:e0116012.
 - Needham, A., Barrett, T., and Peterman, K. (2002). A pick-me-up for infants' exploratory skills: early simulated experiences reaching for objects using 'sticky mittens' enhances young infants' object exploration skills. *Infant Behav. Dev.* 25, 279-295.
 - Piaget, J. (1978). *La equilibración de las estructuras cognitivas*. Madrid: Siglo XXI.
 - Rigal, R. (1987). *Motricidad humana. Fundamentos y aplicaciones pedagógicas*. Madrid: PilaTeleña.
 - Savelsbergh, G., Davids, K., van der Kamp, J., & Bennett, S. J. (2003). Theoretical perspectives on the development of movement co-ordination in children. In G. Savelsbergh, K. Davids, J. van der Kamp, & S. J. Bennett (Eds.), *Development of movement co-ordination in children. Applications in the fields of ergonomics, health sciences and sport* (pp. 1-14). London: Routledge.
 - Springer, S. P. y Deutsch, G. (1985). *Cerebro izquierdo, cerebro derecho*. Barcelona: Gedisa.
 - Walle, E. A., and Campos, J. J. (2014). Infant language development is related to the acquisition of walking. *Dev. Psychol.* 50, 336-348.
 - Wang, J. S. & Sainburg, R. L. (2007). The dominant and non-dominant arms are specialized for stabilizing different features of task performance. *Experimental Brain Research*, 178 (4), 565-570.
 - Warren, W. (2006). The Dynamics of Perception and Action. *Psychological Review*, 113, 358-389.